

Täysistunto

Keskiviikko 8.12.2021 klo 14.03—17.47

19. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamaliikasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2021 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden liokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.20 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Sotiin osallistui yhteensä noin 600 000 suomalaista miestä ja 100 000 naista. Nuorimmat silloin aikanaan rintamalle lähteneistä olivat vasta 17-vuotiaita. Joka kahdeksas sotiin osallistuneista menehtyi. Palanneistakin joka neljäs oli saanut pysyvän sotavamman, ja sodat jättivät jälkeensä 30 000 leskeä ja yli 50 000 sotaorpoa.

Tämän vuoden alussa joukossamme oli vielä noin 6 000 veteraania. Heistä sotainvalideja oli yli 800, ja kunniakansalaistemme keski-ikä on 95 vuotta. Veteraanien puolisoita ja leskiä sekä soteleskiä on kaiken kaikkiaan vuoden alussa ollut elossa noin 14 000. Miehiä näistä veteraaneista on noin 2 700, naisia reilu 3 000. Vuosi sitten määrä oli 7 800, reilu kymmenen vuotta sitten yli viisinkertainen. Kansaneläkelaitoksen ennusteen mukaan vuoden 2025 lopussa Suomessa on enää noin 1 100 tunnusveteraania, ja puolisoita ja leskiä muutama tuhat. Viimeinen iltahuuto kutsuu joka päivä noin seitsemää veteraania. Se tarkoittaa vuodessa noin 2 500:aa veteraania. Kelan ennusteen mukaan 15 vuoden päästä, vuonna 2036, keskuudessamme ei ole yhtään sotaveteraania.

Veteraaniliittojen edunvalvonnassa on tehty hyvää työtä ja saatu myös hyviä tuloksia, yhtenä esimerkiksi veteraaniliittojen ajama lakimuutos, jolla kaikista veteraanien kotona asumista tukevista palveluista saatiin maksuttomia, ja 1.4. viime vuonna alkaen veteraaneille ja miinanraivaajille maksettavaan rintamalisään saatiin historiallinen korotus. Lisä nousi yli kaksinkertaiseksi. Työ näiden itse asiassa kunniakansalaistemme eteen kuitenkin jatkuu, ja tätä työtä tekevät meidän veteraaniliitot.

Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhu on nostanut esille rintamalisän korotuksen. Se siis korotettiin reilusta 50 eurosta 125 euroon, mutta se jäi silti veteraaniliittojen alkuperäisestä esityksestä, 200 eurosta. Tämä on siis edelleen tavoite, jonka vete-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

raaniliitot toivovat saavansa voimaan, toivottavasti vielä ensi vuoden alussa. Karhu totesi, että kiire tällä on, niin nopeasti veteraanien määrä koko ajan vähenee. Meillä on kunniavelkaa maksettavana.

Yritin tätä asiaa saada eteenpäin eduskunnassa ja rintama-asiain neuvottelukunnan kautta, mutta en saanut tälle riittävää tukea hallituspuolueista, että tämä olisi mennyt yhteisenä esityksenä läpi, ja näin ollen olen tehnyt lakialoitteen 37/2021 rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Aloitteessa ehdotan, että rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaista rintamalisää korotetaan. Etuudet korotettaisiin 200 euroon nykyisestä 125 eurosta 45 sentistä kuukaudessa.

Rintamalisää siis maksetaan henkilöille, joille on myönnetty jokin rintamaveteraanin tunnus, sekä henkilöille, joille Sota-arkisto on antanut todistuksen osallistumisesta miinanraivaustehtäviin vuosina 45—52. Rintamalisän suuruus on edellisen, 1.4.2020 voimaan tulleen korotuksen jälkeen siis vain 125 euroa 45 senttiä. Veteraanien määrä vähenee nopeasti, niin kuin tuossa edellä totesin, ja vuoden 20 valtion tilinpäätöksen mukaan rintamaliisiin käytettiin 11,6 miljoonaa euroa, tälle vuodelle varattiin 9,9 miljoonaa euroa ja valtiovarainministeriön esityksessä ensi vuodelle vain 7,7 miljoonaa euroa. Eli jos korotus 200 euroon toteutettaisiin esitykseni mukaan — ja veteraanijärjestöjen esityksen ja toiveiden mukaan — vuoden 22 alusta, niin rintamaliisiin kuluisi yhteensä 10,8 miljoonaa euroa. Eli käytännössä lähestulkoon tämän vuoden määrärahalla voitaisiin huolehtia siitä, että ensi vuonna tämä 200 euron korotus voitaisiin ottaa käyttöön — nimenomaan sen takia, että meidän veteraanien joukko harvenee niin nopeasti.

Eli tämä lakiesitys on tehty, ja tämä on osa esitystäni myös vuoden 22 valtion talousarvioon, ja tämä käsitellään niin sanottuna budjettilakina, ja toivon, että myös hallituspuolueista tälle tärkeälle asialle löytyisi riittävä kannatus ja voisimme näille kunniakansalaisille antaa sen korotuksen, jonka he toden totta ansaitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.26 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä edustaja Heinosen tekemä lakialoite, ja aloitteessa ehdotetaan, että rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaista rintamalisää korotetaan. Etuudet korotettaisiin 200 euroon nykyisestä 125 eurosta kuukaudessa. Tervehdin aloitetta lämmöllä ja kannatan sitä.

Sotaveteraanit ovat Suomen kunniakansalaisia. Ilman heidän panostansa ja uhrauksiansa ei Suomen tasavalta olisi saanut kehittyä itsenäisenä ja vapaana maana. Moni heistä antoi henkensä, toiset terveytensä, jotta meillä muilla olisi isänmaa, jossa vapaasti hengittää. Vaikka kaikille ei pysyviä ruumiillisia vammoja sodasta olisi tullutkaan, valtavalle määrälle sotilaista jäi syvät henkiset arvet sodan kauhuista. Veteraanit hoitivat oman osansa, ja nyt on meidän vuoromme. Olemme sen heille maastamme velkaa.

Arvoisa puhemies! Kelan tilasto rintamalisän saajista kertoo, että tämän vuoden alussa veteraaneja oli keskuudessamme vielä 5 886 ja heistä miehiä oli 2 752 ja naisia 3 134. Nuorimmat veteraaneista ovat 86-vuotiaita, mikä selittyy sillä, että veteraanitunnuksen saaneiden joukossa on sotatoimialueella evakointitehtävissä nuorina tyttöinä toimineita sekä esimerkiksi läheteinä palvelleita sotilaspoikia. Vanhin veteraaneista oli 108-vuotias.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

Arvoisa puhemies! Elossa olevia veteraaneja on enää melko vähän, ja määrä tulee väheneeseen lähivuosina entisestään. Laskelmien mukaan veteraanien määrä vähenee vuoteen 2022 mennessä niin, että rintamalisän saajia on vuoden alussa arvion mukaan noin 4 500 henkilöä. Aloitteessa todetaan, että jos korotus 200 euroon toteutettaisiin vuoden 22 alusta, kuluisi rintamalisiin yhteensä noin 10 800 000 euroa. Kyse on valtion budjetin tasolla verrattain pienestä summasta ja arvovalinnasta, ja näin tärkeään asiaan kyllä meillä on varaa.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Rintamalisän korottaminen olisi isänmaallinen ja inhimillinen teko, jolla eduskunta voisi osoittaa kunnioitustaan ja arvostustaan viimeisille elossa oleville veteraaneille, jotka taistelivat itsenäisyytemme puolesta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Veteraaniaasia on meille yhteinen, ja kuten edustaja Heinonen sanoi ja jokainen tiedämme, veteraanien määrä vähenee ja sen myötä sitten tietysti rintamalisiin käytetty rahakin pienenee. Nyt alkavat olla käsillä viimeiset hetket, jolloin voimme osoittaa arvostusta heille, jotka ovat terveytensä vaarantamalla puolustaneet isänmaata.

2021 eli tänä vuonna talousarvion mukaan lisiin käytetään 9,9 miljoonaa euroa, ja tässä lakialoitteessa sanotaan, että jos korotus rintamalisiin tehtäisiin ensi vuoden alusta, niin tarvittaisiin rahaa 10,8 miljoonaa euroa. Kun sitä poistumaa kuitenkin on vääjäämättä, niin kysyn edustaja Heinoselta, kun olette varmasti perehtynyt tarkemmin näihin lukuihin: voidaan arvioida, että jo vuonna 2023 tai ainakin 2024 oltaisiin jo alle sen tason, mitä tänä vuonna käytetään rahaa? Eli tässä ei ole semmoinen pysyvä valtion menoja kasvattava elementti, vaan sen luonnollisen poistuman kautta maksusummat sitten pienenisivät. — Kiitos. [Aki Lindén: Näin on!]

17.32 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! ”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet” kuuluu Veteraanin iltahuudon sanat. Se vastaa itse asiassa tähän edustaja Kiurun kysymykseen: hoivatkaa, sillä kohta poissa on veljet.

Kiitos edustaja Mäenpäälle ja edustaja Kiurulle puheenvuoroista tähän lakialoitteeseen liittyen. Vastauksena oikeastaan voisi todeta, että meillä tällä hetkellä on noin 5 000 kunniansalaista, jotka ovat siis rintamapalvelutunnuksen, tammenlehtätunnuksen, saaneita, joille tämä etuus tulisi, ja summa on silloin noin 10,8 miljoonaa euroa. Kun katsoo, mitä meillä tässä tapahtuu, niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossani totesin, niin viimeinen iltahuuto kutsuu joka päivä noin seitsemää veteraania. Se tarkoittaa, että veteraanien määrä vähenee kahdella- ja puolellatuhannella joka vuosi. Edustaja Kiurun kysymykseen voisi hyvin todeta, että on erittäinkin todennäköistä, että ensi vuonna jo pienempikin määräraha riittää tämän kattamiseen, vuonna 2023 ehkä puolet tästä määrärahasta, ja tämä lasku on poikkeuksellisen nopea.

Niin kuin totesin, vuoden 25 lopussa Suomessa on Kansaneläkelaitoksen ennusteen mukaan enää noin 1 100 tunnusveteraania ja puolisoita ja leskiä muutama tuhat, eli tämä poistuma on erittäin nopea. Meillä on siis viimeinen mahdollisuus nyt tätä kunniavelkaa maksaa, sillä Kelan arvioiden mukaan ihan viimeinenkin, nuorin meidän tunnuksen saaneista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

veteraaneista, jotka olivat siis nuoria tyttöjä, nuoria poikia, jotka osallistuivat lähinnä sodan ihan loppupuolella tai sodan jälkeen vaikkapa miinanraivaamistöihin, poistuu vuonna 2036. Silloin puhutaan jo ihan yksittäisistä kunniakansalaisista, jotka vielä keskuudessamme ovat. Eli, arvoisat kollegat, hyvä puhemies, hoivataan, sillä kohta poissa on veljet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.35 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tulin ihan tänne pönttöön, koska silloin, kun on kiitoksen paikka, on kiitoksen paikka. Edustajakollega Heinonen on tehnyt kaksi mielestäni erinomaista aloitetta, joissa ajatellaan sydämellä. Tämän maan meille vapaaksi taistelijat ovat ansainneet kaiken sen kunnian, mitä heille voidaan antaa. Usein, liian usein, se on jäänyt sanahelinäksi. Edustaja Heinosen aloitteessa on konkretiaa. Siinä halutaan maksaa takaisin sitä kunniavelkaa, jota todellakin tämän kansan pitäisi maksaa jo vihdoin. Kannatan enemmän kuin lämpimästi kollegan aloitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.36 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos myös edustaja Peltokankaalle, mutta en näitä kiitoksia halua ottaa vastaan, vaan haluan ohjata ne meidän veteraanijärjestöillemme, jotka tätä työtä ovat tehneet. He ovat olleet tässä aktiivisia, ovat olleet minuun yhteydessä ja myös moniin muihin, mutta kun asia ei edennyt, niin päätin, että ryhdyin toimeen, sillä tilanne sitä vaati. Eli en ota vastaan teidän kiitoksianne, vaan välitän ne meidän veteraanijärjestöille ja ennen muuta Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhulle. Hän on tässä kaikista tärkein tekijä ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.37 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Pari kolme vuotta sitten sain palautetta kansalaiselta Sisä-Suomesta, ja hänen huolensa koski sitä, mikä on kuolinsyy, kuka on sankarivainaja ja miten tilastoihin on kirjattu henkilön kuolema.

Se tapaus, jonka hän toi esille, oli tapaus, jossa sodassa oli kaatunut toinen veljistä. Hän oli jäänyt, ja hänet tuotiin jäätyneenä kotiseurakunnan multiin haudattavaksi. Vihollinen oli asettanut hänen kainaloonsa käsikranaatin. Kun sitten vainajaa sulateltiin omassa seurakunnassa, siellä talkoissa oli mukana hänen oma veljensä, joka oli lomalla rintamapalveluksesta. Hän oli sulattamassa omaa veljeänsä hautaamista varten. Sen sulattamisen yhteydessä — tietysti kun raajat alkoivat sulamaan ja niitä laitettiin siihen asentoon, että arkuun voidaan vainaja asettaa — se käsikranaatti räjähti, ja myös veli kuoli siinä tilanteessa.

Tämän kansalaisen yhteydenotto liittyi siihen, että tätä veljeä ei ole kirjattu sankarivainajaksi, koska hän ei kuollut sotatoimialueella ja sotatehtävissä. Jotenkin se tuntuu kohtuuttomalta, jos on omaa veljeänsä saattamassa haudan lepoon ja sulattamassa ruumista ja vihollisen asettama käsikranaatti räjähtää ja kuolee. Kyllä siinä on silloin ollut isänmaan asialla, ja sankarivainajan arvo on ansaittu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.